

3. Луць Л. А. Джерела права Європейського Союзу: загально-теоретичні аспекти. Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали X регіональної науково-практичної конференції. 5—6 лютого 2004 р. Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2004. 470 с.

4. Москаленко О. М. Джерела права Європейського союзу (міжнародно-правовий аналіз): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11. Інститут законодавства Верховної Ради України. Київ, 2006. 13 с.

5. Рим О. М. Трудове право Європейського Союзу. Львів: «Галич-прес». 2020. 596 с.

6. Стрельцова О. В. Джерела права Європейського Союзу (теоретичні аспекти): автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.01. Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ, 2008. 13 с.

УНІФІКАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА ТА СУТНІСТЬ ПРИНЦИПУ ПОСИЛЕНОЇ СПІВПРАЦІ ЄС

Дарина ЯЦЕНКО,
*студентка, 4 курс, 24 група,
факультет міжнародної торгівлі та права,
Державний торговельно-економічний університет,
Київ, Україна*

Лілія НЕВАРА,
*доцент кафедри міжнародного, цивільного
та комерційного права,
Державний торговельно-економічний університет,
Київ, Україна*

Світова економіка розвивається, країни все тісніше співпрацюють між собою, укладають міжнародні договори та декларації, з'являється все більше міжнародних організацій та союзів держав. Через те, що співробітництво між країнами зміцнюється — є необхідність у залученні методів регулювання даних відносин. Адже, як нам відомо, різний характер національних законодавств країн може перешкоджати успішній та ефективній співпраці, підтримці миру та

забезпечення хороших умов для життя суспільства. Тому, важливо продовжувати досліджувати способи правового регулювання міжнародних відносин.

Особливої уваги заслуговує уніфікація — один з найвідоміших та найпоширеніших методів наближення національних правових систем країн, який полягає в опрацюванні та розробці однакових норм у національному законодавстві різних держав на основі узагальнення міжнародного досвіду. Його метою є правове регулювання схожих суспільних відносин [1, с. 134]. Як перевагою, так і недоліком може вважатись той факт, що ні в міжнародному, ні в європейському праві не існує єдиного визначення змісту терміну уніфікація. Не можна не погодитись з Каліченко З.Д., що у забезпеченні єдиного правового простору перевагу має метод уніфікації нормативно-правових актів [2, с. 56]. Цей процес грає важливу роль на міжнародній арені, адже він не тільки сприяє запобіганню утворенню колізій та суперечностей норм, але й покращує ефективність міждержавних відносин.

Нині процес уніфікації стає все дедалі поширеніший — зростає число розробки нових документів міжнародними організаціями, виникає все більша кількість правових норм міжнародного та національного права. Зважаючи на вищезазначені факти, доцільним є вважати, що цей процес є результатом співпраці країн з розробки, зміни або виключення уніфікованих норм у внутрішньому законодавстві, що відбувається на стадії нормотворчості та правозастосування. Загалом, сутність уніфікації полягає не у викоріненні відмінностей у регулюванні спільних сфер у праві, а у запобіганні перешкод та колізій у міжнародному співробітництві.

Важливо пам'ятати, що уніфікація права ЄС реалізовується вже тривалий час — більше ніж 50 років досвіду, а тому сформувались певні конкретні методи та способи її здійснення. Поштовхом до цього стала спільна мета — створення міцного міждержавного союзу. Уніфікація у рамках права ЄС здійснюється за допомогою поєднання різних методів, відповідно до обов'язкових регламентів, норми яких є прямими до застосування, як зазначено у ст. 249 Договору про заснування Європейської Спільноти [3].

Також, в ЄС були започатковані такі вагомні принципи, на яких ґрунтуються взаємини між внутрішнім правом держав-членів і європейським правом: принцип верховенства права ЄС, принцип примату права ЄС, а також, принцип прямої дії [3]. Цих принципів потрібно дотримуватись, оскільки результативність та ефективність розвитку міжнародних відносин, не лише у рамках ЄС, але й загалом, залежить

від добре побудованого механізму гармонійного співіснування національного та міжнародного права держав, що у певній частині забезпечується уніфікацією.

Важливо розуміти, що міжнародна договірно-правова уніфікація здійснюється на основі установчих договорів ЄС: Договору про функціонування Європейського Союзу, Договору про заснування Європейської Спільноти та протоколів до них, а також, протоколу Статуту Суду ЄС та інших міжнародних договорів. Основними інструментами здійснення уніфікації вважаються регламенти та директиви [4]. З огляду на це, слід додати, що правильне застосування норм вищеперерахованих джерел є основою успіху уніфікації європейського права.

Втім, уніфікація правових норм має як переваги, так і недоліки, що зазначено у таблиці 1.

Таблиця 1

Переваги	Недоліки
Скорочений обсяг правових норм та їх компактність	Тривалі терміни, необхідні для розробки договорів уніфікації і їх вступу у дію
Спрощена форма нормативно-правових актів і методів правозастосування	Відсутність гарантії що розроблені норми набудуть чинності
Відсутність зайвої диференціації та відмінностей у нормах	Уніфіковані норми, які закріплені у міжнародних договорах, часто мають факультативний характер
Відсутність колізій та рівність правових систем країн-учасниць, третіх країн та країн-членів ЄС у політичному та економічному плані.	Неповнота та розмитість уніфікаційних угод

Джерело: складено автором

Як вже зазначалось, уніфікація здійснюється на основі певних договорів, переважно шляхом імплементації норм. Проте, через відсутність чітко закріпленого правового механізму здійснення даного процесу, не завжди є можливість у його реалізації, через що доводиться звертатись до колізійного методу. Тому, є пропозиція у створенні окремого нормативно-правового акту, котрий би прописував чітку послідовність дій при здійсненні уніфікації. На додаток до цього, варто переглянути вже існуючі установчі акти для визначення компетенції ЄС по уніфікації договірному праву.

Варто уточнити, що уніфікація є одним із чинників забезпечення інтеграції. Як ми знаємо, інтеграція — це процес взаємодії та взаємозв'язку між країнами, спрямований на досягнення результату об'єднання економічних, культурних, політичних, соціальних структур та елементів [5]. В процесі її здійснення запозичуються правові норми, методи правового регулювання, різні техніки та засоби утворення нормативно-правових актів, що, фактично, впливає на правотворчість і правозастосування у межах правових систем.

Цікавим є дослідження взаємозв'язку між інтеграцією та так званим механізмом посиленої співпраці. Роль даного механізму є суттєва, адже однією із його ознак вважається просування розглянутого інтеграційного процесу у межах Європейського Союзу. Механізм посиленої співпраці сприяє заінтересованості держав-членів ЄС розвивати тісніші правові відносини, що здійснюється через інститути ЄС.

Проаналізувавши коментар до ДФЄС [6, с. 1191], можна переконатись, що у даного механізму є суттєві переваги: гарантія збереження державного суверенітету та забезпечення інтересів держав є одним із варіантів інтеграції ЄС, а також закріплює статус Європейського Союзу як інтеграційного об'єднання. Його дієвість та переваги обумовлюються принципом гнучкості. Отже, цей механізм забезпечує єдність держав-членів Європейського Союзу.

Проте, під час аналізу наукових досліджень та нормативно-правових актів, було виявлено деякі недоліки, які необхідно детальніше розглянути. По-перше, принцип відкритості дещо обмежений, адже Рада ЄС та Європейська Комісія приймають рішення щодо участі відповідно до дотримання країною визначених умов. По-друге, допустимо державам, що не входять до списку учасників посиленої співпраці, ставити під сумнів її легітимність. Це супроводжується тим, що ДФЄС, а саме стаття 327, закріплює положення про повагу компетенції, права та зобов'язання цих держав усіма учасниками посиленої співпраці [7]. Зважаючи на вказані недоліки, є доцільним переглянути ДФЄС та внести поправки, які б просунули розвиток механізму посиленої співпраці.

Варто зазначити, що одним з основоположних показників успішного розвитку уніфікації правової системи ЄС з національними правовими системами держав-членів є якість національних правових актів, котрі реалізують право ЄС, і їх ефективне застосування. Уніфікація, інтеграція та посилена співпраця є взаємозалежними механізмами, котрі забезпечують стабільну співпрацю в межах Європейського Союзу. Задля захисту та підтримки міжнародних

відносин між державами-учасницями ЄС, необхідно слідувати чіткій інструкції уніфікації права та будувати правову систему, засновану на універсальних принципах, які поширюються на європейські країни та їх правові системи.

Список використаних джерел

1. Новосад І. В. Теоретичні засади дослідження питань уніфікації міжнародного приватного права в умовах глобалізації. Прикарпатський юридичний вісник : зб. наук. пр. Одеса, 2022. С. 133—137.

2. Калініченко З.Д. Уніфікація у міжнародному приватному праві як пріоритетний напрям забезпечення єдиного правового простору. Генезис публічного та приватного права: європейський вимір: зб. матеріалів Міжнар. юрид. наук.-практ. конф. Київ, 2019. С. 55—61

3. Договір про заснування Європейської Спільноти (Договір про заснування Європейського економічного співтовариства) від 25 бер. 1957 р. №994_017.URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017#Text (дата звернення: 27.03.2024).

4. Регламент (ЄС) Європейського Парламенту та Ради «Про право, яке підлягає до застосування щодо договірних зобов'язань («Рим І»)»:Регламент від 17.06.2008 р. № 593/2008. URL: <https://regulation.gov.ua/documents/id73115>

5. Інтеграція. Енциклопедія Сучасної України ЕСУ. URL: <https://esu.com.ua/article-12384>

6. TOMÁŠEK, M., ŠMEJKAL, V. Коментар до Договору про функціонування ЄС, Договору про ЄС та Хартії основоположних прав ЄС. Прага: Wolters Kluwer ČR, 2024. 1780 с.

7. Договір про функціонування Європейського Союзу : Установ. договір від 25.03.1957 р. URL: <https://eulaw.ru/treaties/tfeu/>